

PŘÍLOHA 1 A

Obsahová náplň projektu Duha-tajemství světla

Aplikovaná sociální a etická výchovy na středních odborných školách

Obsah přílohy

A 1. Duha-tajemství světla

A 1.1 Význam a symbolika pojmu duha

A 2. Pojmová struktura projektu

A 2.1 Základní kameny a jejich návaznost na kurikulární dokumenty

A 2.2 Pojmové pilíře a jejich návaznost na kurikulární dokumenty

A 2.3 Starověký příběh o duze a jeho uplatnění v projektu

A 2.4 Vazby mezi stavebními kameny pojmových pilířů,

A 3. Schéma vizualizace projektu Duha – tajemství světla

A 4. Návrh průběhu projektu Duha – tajemství světla

A 4.1 První modul

A 4.2 Druhý modul

A 4.3 Třetí modul

A 5. Návrh aktivit prvního modulu projektu Duha-tajemství světla

A 6. Příklad naplňování RVP SOV pro evaluaci

A 1 Duha – tajemství světla

Celý projekt je postaven na vizuální představě duhového mostu, který je podpírán pěti pilíři a dvěma základními panely. Základní panely tvoří obecné pojmy, se kterými se na úrovni znalostí seznámí účastníci v úvodu jednotlivých modulů. V průběhu realizace všech tří modulů aktéři vybudují pět podpůrných pilířů tím, že jednotlivé stavební kameny v praxi prožívají, aplikují v praktickém školním životě a analyzují v debatách. Jednotlivé pilíře se skládají z pěti, sedmi a deseti stavebních kamenů.

A 1.1 Význam a symbolika pojmu duha

Duha v běžném životě symbolizuje různé skutečnosti. Význam slova je většinou chápán ve smyslu pestrosti, barevnosti, barvitosti, diverzity. Pojmu duha jako optickému úkazu z oblasti fyziky většina lidí alespoň rámcově rozumí, mnohem výraznější je však emocionální a estetický účinek, který má na naprostou většinu samotný denotát pojmu duha. Další kvalitou duhy je její tvar. Viditelná část má tvar mostu, který symbolizuje propojení, cestu lidí k sobě navzájem. Účelem mostu je také překlenout propasti či další překážky, které se lidem staví do cesty. Všechny tyto souvislosti projekt využívají.

A 2 Pojmová struktura projektu

Projekt Duha-tajemství světla pracuje se několika soubory pojmů. Všechny se objevují v RVP SOV a v doplňujícím oboru Etická výchova. Interpretace významu některých pojmů, hledání souvislostí mezi nimi a výklad symboliky se ne vždy drží klasického pojetí. Je možné, že některým učitelům tato volnost v chápání klasických pojmů či biblického příběhu nebude vyhovovat. Ať je to tedy bráno jako výzva, aby některé prvky projektu uchopili po svém.

Struktura projektu je ve svém celku i v jednotlivých částech jednoduchá. Obsahová náplň se vždy realizuje ve čtyřech fázích: kognitivní senzibilizace, expoziční část, vyhodnocení, aplikace v běžném životě mimo školu. Tři z těchto fází probíhají řízeně i méně řízeně v rámci vzdělávacím procesu školy, čtvrtá fáze existuje pouze na úrovni naděje pro budoucí život žáků.

Cílem každého z modulů je pochopit, osvojit si a v praxi začít uplatňovat jeden až čtyři prvky z každého pojmového pilíře (celkem 9,12,13, kamenů). Stavební prvky modulů jsou sestaveny tak, aby byla zapojena kognitivní, emocionální, vztahová rovina osobnosti žáků. Postoje, které jsou posilovány, vždy počítají se svobodným rozhodováním. Přirozená tendence k pozitivním vztahům k sobě i k druhým je podporována logikou a konečně praktickou výhodností.

A 2.1 Základní kameny a jejich návaznost na kurikulární dokumenty

Pojem základní kameny je v projektu chápán jako soubor obecných pojmů, jejichž prekoncept si žáci za pomoci lektorů ujasní na úrovni znalostí v úvodní debatě: lidství a jeho projevy, ctnosti obecně lidské a občanské, prosociální jednání, etika, morálka, svědomí, odpuštění, úcta, pomoc empatie **Návaznost:** Základy společenských věd

A 2.2 Pojmové pilíře a jejich návaznost na kurikulární dokumenty

Během tří modulů, z nichž se projekt skládá, aktéři ze symbolických stavebních kamenů vybudují pět podpůrných pilířů. Dojde k tomu v procesu, během kterého hlouběji pochopí, při aplikaci v rámci běžných hodin a ve volném čase tráveném ve škole zažijí a postupně interiorizují, v moderovaných a spontánních debatách analyzují a vyhodnotí obsah a význam hodnot, které jsou jednotlivými pojmy, souslovími a tvrzeními reprezentovány. Pojmové pilíře se skládají z pěti, sedmi a deseti stavebních kamenů:

1.pilíř: Obecné lidské ctnosti / 7 stavebních kamenů:

uměřenost /statečnost /moudrost /spravedlivost / víra/ naděje/ láska

Návaznost: Občanské kompetence a kulturní povědomí, antika a křesťanství jako prameny evropské kultury

2.pilíř: Občanské ctnosti / 7 stavebních kamenů:

láska k lidem/ soucítění/ přátelství/ pomoc/ odpovědnost/ spolupráce/ aktivita pro dobré věci

Návaznost: Průřezové téma Občan v demokratické společnosti

3.pilíř: Projevy lidství / 5 stavebních kamenů

úcta k sobě samému/ úcta k druhému/ úcta k životu/ úcta k živé i neživé přírodě/ úcta ke kulturním hodnotám.

Návaznost: Průřezové téma Občan v demokratické společnosti, Vzdělávání pro zdraví

4.pilíř: Prosociální chování/ 5 stavebních kamenů

jednám správně / nečekám odměnu, ani protislužbu/ jednám ve prospěch druhého/ vím, že moje já bude potom lepší a silnější/ věřím, že dávám impuls, aby druzí jednali stejně.

Návaznost: Etická výchova jako doplňující obor

5.pilíř: Praktický návod na chování, které prospěje všem/ 10 stavebních kamenů

nezapomeň, že ty i druhý člověk máš svou důstojnost/ najdi v každém člověku něco pozitivního/ buď empatický všiměj si citů druhých a respektuj jejich postoje/ neboj se spolupracovat, pomáhat a dávat/ v rozvíjení vztahů s druhými buď nápaditý a kreativní/ komunikuj s druhými otevřeně /buď asertivní; nenech se manipulovat a nebuď agresivní/ buď pozitivní, neboj se smát a projevit radost i vděčnost/následuj pozitivní vzory a sám buď příkladem ostatním/snaž se změnit svět kolem sebe k lepšímu.

Návaznost: Koncept etické výchovy. Doplňující obor etická výchova

A 2.3 Starověký příběh o duze a jeho uplatnění v projektu

Stvořitel svěřil člověku celou živou i neživou přírodu, aby jí byl hospodářem a ochráncem. Lidé se místo toho dostávali do konfliktů mezi sebou a nerespektovali základní pravidla stanovená pro harmonii ve stvořeném světě. Stvořitel je potrestal potopou, v níž kromě malé skupinky všichni lidé zahynuli, zároveň však uchránil zástupce celé živé přírody (Noemova archa). S koncem potopy dal lidstvu novou šanci. Dal lidem znovu důvěru, že tentokrát splní lépe svůj úkol hospodáře. Na znamení smíru a jako úmluvu, že už lidstvo nebude zničeno, ukázal lidem nádhernou barevnou strukturu životodárného světla – duhu. **Uplatnění:** i) symbol celého projektu ii) hlavní vizuální složka projektu iii) fáze kognitivní senzibilizace v prvním modulu

A 2.4 Vazby mezi stavebními kameny pojmových pilířů

Z přehledu pojmových pilířů je patrné, že se pět návrhů na pozitivní proměnu jednotlivců a společnosti v mnohém shoduje. Jsou proto rozvrženy do jednotlivých modulů tak, aby i) existovala horizontální provázanost mezi pilíři ii) byly osloveny různé typy žáků. Každý pilíř má vnitřní logiku a podporuje růstové nastavení mysli. U pilířů 2 až 5 se jedná o cestu: přijmi sebe, přijmi druhé, spoj se s druhými, změňte svět. Ani jeden z těchto pilířů prosociálního jednání nepožaduje sebeobětování ve prospěch druhých. Výzva k prosociálnímu jednání a k hodnotovému nastavení života je vždy spojena s předpokladem konečné výhodnosti pro všechny, tedy i pro jedince, který jedná prosociálně jako první. První pilíř má výsadní postavení, jedná se o civilizační odkaz obsažený v evropské kultuře.

A 4. Návrh průběhu projektu Duha – tajemství světla

Přípravná fáze všech modulů má vedle teoretické přípravy žáků lektorů především organizačně technický charakter. Evaluační fáze a její výstupy mohou usměrnit výběr prvků, stavebních kamenů, které budou v následujícím modulu akcentovány. Hlavní podpora sociálního a morálního rozvoje žáků spočívá tedy v řízených aktivitách expoziční fáze. Návrhy aktivit pro první modul jsou jako příklad uvedeny v této příloze.

A 4.1 První modul

Úkolem prvního setkání mezitřídních týmů je pozvat žáky do projektu, při kterém si mohou vědomě zkoušet nové modely chování a nové pohledy na běžné skutečnosti. *Aktivita: Člověk – tvor společenský (animal sociale).*

Během druhého setkání je představena hlavní symbolika projektu (*Aktivita: Starověký příběh o duze*). *Aktivita: Čtyři kroky ke správnému jednání* směřuje k následné aplikaci prvních zásad prosociálního jednání. Víra, naděje a láska zatím nejsou vázány na pojem ctnost, ale jako individuálně chápané hodnoty. *Aktivita: Přívěsek po babičce*. Závěr expoziční fáze je výzvou k aplikování tří kamenů pátého pilíře. *Aktivita: Dejme tomu týden*

A 4.2 Druhý modul

Expoziční fáze má dvě části probíhající v různých dnech. Dvě vyučovací hodiny jsou věnovány *promítání filmu* (téma statečnost, pomoc druhým, ochrana života, ochrana přírody). V ideálním případě se promítají alespoň dva různé filmy v jednotlivých třídách. Teprve následná moderovaná diskuse probíhá v mezitřídních týmech. *Filmové příběhy a jejich reflexe* jsou využity jako kognitivní senzibilizace před zahájením moderované debaty nad obsahem stavebních prvků druhého modulu. Tento model již vede k pochopení pojmu ctnost jako optimálnímu středu mezi kontrasty (uměřenost, statečnost). Horizontální rozptyl stavebních kamenů modulu dává žákům *možnost výběru* pro aplikační fázi.

Evaluační fáze druhého modulu by měla proběhnout digitální, případně písemnou formou (nejlépe anonymně). *Aktéři sdílejí své osobní prožitky a zkušenosti z aplikování některého z forem prosociálního jednání. Nejinspirativnější zážitky se uplatní ve fázi kognitivní senzibilizace v úvodu třetího modulu*

A 4.3 Třetí modul

Cílem modulu je motivovat žáky k vědomému vykročení ke zralosti. Po absolvování dvou modulů lze počítat s tím, že *většina žáků zachytila pozitivní posun u sebe nebo u druhých, toho je využito ve fázi senzibilizace*. Při osvojování významu ctností moudrost (rozum, cit, zkušenost) a spravedlivost (pravidla a vyšší morální principy) je příležitost k připomenutí komplementarity světla. Žáci vstupují do aplikační fáze s vědomím, že pilíře podírající duhu budou dostavěny a že přijde čas na pohled z výšky. Směr pohledu zpátky je jen letmý, důležitý je pohled na budoucí vlastní i společné *aktivity pro dobré věci*.

Při závěrečné evaluaci, která proběhne vedle digitální formy formou setkání mezitřídních kolektivů, je příležitost také k reflexi nových kolegiálních vztahů a ke *kreativnímu demonstrování výzvy neboj se spolupracovat, pomáhat a dávat*.

A.5 Návrh aktivit pro první modul projektu Duha-tajemství světla

A.5.1 Aktivita: Člověk je tvor společenský (animal sociale, homo socialis)

Kognitivní senzibilizace: obrázek, na kterém je samotný novorozenec, příp. dítě v baby boxu

Co vás napadá při pohledu na obrázek?

Moderovaná debata o živočichu zvaném *Homo sapiens sapiens* (není schopen přežít bez společnosti druhých, má velmi dlouhou dobu učení atd.)

Společné hledání specifických rysů člověka:

tvoří kulturu, je schopen reflektovat své jednání i své myšlení, jeho chování lze morálně hodnotit, hledá smysl života. Již od starověku existuje v evropské kultuře, která se vyvíjela v úzkém kontaktu s kulturami předního východu, představa o výjimečnosti člověka a o jeho spoluodpovědnosti za osud světa. Člověk také vždycky hledal nějaký „návod“ na správné jednání, vždy se snažil rozlišovat dobro od zla a posuzoval své jednání prostřednictvím nástroje zvaného svědomí, ale také se snažil porozumět jednání druhých.

Reflexe: Krátké vstupy lektorů, kteří jako poradci vysvětlují a upřesňují některé pojmy

A 5.2 Aktivita: Starověký příběh o duze

Úvod: Slyšeli jste někdy slova Noemova archa? Kde se objevuje? Víte, jak příběh končí?

Kognitivní senzibilizace:

Stvořitel svěřil člověku celou živou přírodu. Všechny rostliny, všechna zvířata a ptáky, všechny živočichy žijící na zemi, ve vodě i létající ve vzduchu. Člověk měl být na zemi dobrým hospodářem a ochráncem. Stvořitel svěřil člověku svět také tím, že mu dovolil, aby všechno pojmenoval. Od té doby víme, že když dokážeme něco pojmenovat, alespoň trochu chápeme, co to je. Rozumíme významu pojmů strom, pes, ryba, člověk. Lidé si Stvořitelovy důvěry nevážili a postupně všechnu energii věnovali konfliktům mezi sebou. Měli být ochránci, a přitom vůbec nerespektovali základní pravidla stanovená pro harmonii ve světě. Stvořitel se rozhodl potrestat lidi potopou, aby však uchránil nevinné zástupce živé přírody, dal Noemovi, kterému stále důvěřoval, podrobný návod, jak postavit archu, v níž by mohly přežít páry od každého živočišného druhu. Během potopy všichni lidé, kromě malé skupinky kolem Noema, zahynuli. Když potopa skončila, dal Stvořitel lidstvu novou šanci s tím, že tentokrát snad splní svůj úkol lépe. Na znamení smíření s člověkem vytvořil na obloze nádherný barevný most. Lidem tak poodhalil prostřednictvím struktury barev tajemství světla.

Reflexe: Debata o odpovědnosti člověka za přírodu a o tom, že světlo samotné nevidíme, ale duhu ano. Podobné je to nejen s dalšími přírodními jevy, ale také s lidmi. Vidíme a hodnotíme je správně, když se nám nějak odkryje jejich tajemství.

A 5.3 Aktivita: Čtyři kroky ke správnému jednání

Senzibilizace: Vzpomeň si nějakou situaci, kdy jsi udělal v jednání s lidmi velkou chybu. Chybu, která šla jen obtížně napravit. Možná jsi ani nenašel/nenašla odvahu o nápravu se pokusit, a tak se problém táhne v tvém životě dál. Zkrátka jsi nejednal/a správně. Přitom dobře víš, že jenom hlupák dělá naschvál věci špatně.

Znáš pravidlo čtyř kroků?

Krok první: Zapojím rozum a zkušenost Krok druhý: Požádám o radu své srdce

Krok třetí: Mám odvahu se rozhodnout Krok čtvrtý: Mám vůli jednat

Reflexe: Pravidlo čtyř kroků lze použít i pro nápravu lidských vztahů

A 5.4 Aktivita: Přívěsek po babičce

Senzibilizace: Ať jsme z jakékoliv generace, většina z nás byla v určitém věku zvědavá na ozdoby, šperky a symboly, které používali rodiče nebo prarodiče. I kdyby to bylo jen proto, že budu originální mezi svými vrstevníky.

Představte si, jak zkoumáte krabičku s drobnostmi po babičce. Víte, že nenajdete nic cenného ve smyslu finanční hodnoty. Má to cenu jen pro Vás, protože odhalujete život člověka, se kterým si občas rozumíte lépe než s rodiči. V krabičce vás zaujme přívěsek složený ze tří stříbrných tvarů: kotva, čtyřlístek a srdce. Je jasné, že jsou to nějaké důležité symboly. Srdce bude láska, čtyřlístek štěstí, ale co ta kotva? Vysvětlení od babičky věc ještě víc zamotá: „Místo čtyřlístku měl být křížek. Ty si klidně pověšiš na krk křížek a nemusí to pro tebe znamenat nic. V komunistickém režimu ale křížek znamenal, že jsi podezřelý křesťan, tedy nepřítel socialismu. A tak se místo křížku začal nosit jetel“. A co s tím křížkem? „Znamená víru, víru v nějaký ideál, který nezradíš, i kdybys měl třeba trpět, Znáš asi z dějepisu, že trestem pro nejtěžší zločince a pro otroky bylo dlouhé umírání na kříži. Znáš možná také starou moudrost: nikdo nedostane tak těžký kříž, aby ho nemohl unést. Kříž jsou problémy a trápení, se kterými se setkává každý. Jenom člověk, který neztratí víru, má naději – a to je ta pevná záchranná kotva. A o tom, že když někoho máš rád a někdo má rád tebe, je to to největší štěstí, o tom asi už něco víš“. Takže víra, naděje a láska. Už tomu trochu rozumím.

A 5.5 Aktivita: Dejme tomu dva týdny – pozvání do některého modulu.

Tato aktivita je vysloveně motivační, neváže se na žádný modul, i když primárně je určena pro váhající před aplikační fází modulu prvního.

Senzibilizace: Naivkové, idealisté, blázni, kteří nevědí nic o normálním životě. Proč máme být slušní a myslet na ostatní, když kolem sebe vidíme lidi, kterým záleží jen na vlastních penězích, na vlastním úspěchu. Ve škole nás nutí k něčemu, co nikdy nemůžeme využít. Nebudu se pitvořit a dělat vzorného, nesobeckého, chápajícího a pomáhajícího. Je to stejně nejspíš nanic. Znáš Pascalovu sázku? Tenhle matematik se kdysi s někým hádal, jestli existuje dobrý a spravedlivý Bůh. Nakonec navrhl sázku: Jestli Bůh existuje, je to skvělé, protože dobří lidé nakonec budou odměněni a zlí potrestáni. Jestli neexistuje a ty v něj přesto věříš, nic neriskuješ. Jestli existuje a ty se chováš, jako by neexistoval, máš problém.

Vždycky je to 50: 50. Experiment s prosociálním chováním, tedy zkouška, jakou sílu má být slušný, statečný, mít odvalu pomáhat a věřit, že já, ty, příroda a celý svět stojí za trochu námahy, se také nemůže nevyplatit. I kdybys nedostal odměnu – tu ale přece nečekáš – i kdyby se svět nezměnil hned. Ty děláš, co je správné. Dovolil jsi dobré struně, aby se v tobě rozezněla a pomáháš druhým, aby se rozezněla i v nich. Nebo vyzkoušej, jaké to je, rozsvěcet světla. Dej tomu dva týdny. Nic neztratíš a možná získáš pro druhé i pro sebe. Je to padesát na padesát.

6. Příklad naplňování RVP SOV pro evaluaci

Kompetence personální a sociální

Projekt podpoří žáka v tom, aby

-aktivně podněcoval práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů a nezaujatě zvažoval návrhy druhých;

-přispíval k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům;

Občanské kompetence a kulturního povědomí.

Projekt vede žáka k tomu, aby:

-jednal odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;

-jednal v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie.

Kompetence k řešení problémů.

Projekt podpoří žáka, aby:

-spolupracoval při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

Komunikativní kompetence.

Projekt vede žáka, aby:

-se účastnil aktivně diskusí, formuloval a obhajoval své názory a postoje.

Poznámka

Všechny prvky RVP SOV, které souvisejí se sociální a etickou výchovou jsou ve zvláštní příloze **Soubor výňatků z RVP SOV**.

PŘÍLOHA 1 B

Soubor výňatků z RVP SOV

Poznámka na úvod

Shromážděné výňatky z rámcového vzdělávacího plánu pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV), které souvisejí se sociální a osobnostní výchovou a s oblastí etické výchovy mají usnadnit učitelům práci při rozhodování o vlastní účasti na projektu a zjednodušit vyhodnocení projektu z hlediska naplňování rámcového vzdělávacího programu.

Směrem k učitelům, kteří nevyučují předměty Základy společenských věd nebo Občanská nauka, tedy k většině pedagogického sboru se jedná o snahu:

-přesvědčit profesionály, kteří dokonale znají především vzdělávací oblasti a průřezová témata související s jejich předměty, že návrh celoškolského projektu „nevisí ve vzduchu“, ale důsledně se opírá o RVP SOV;

-usnadnit jim práci při volbě vlastního participování na projektu; - povzbudit učitele, kteří vnímají jako důležité nejen zasazovat výuku do širokých mezioborových souvislostí, ale také působit pozitivně na postoje a hodnotovou orientaci žáků, že tak činí v plném souladu s RVP, tedy se zásadním kurikulárním dokumentem.

Směrem k vedení školy a předmětovým komisím se jedná o snahu:

-zjednodušit fázi vyhodnocení projektu z hlediska jeho naplnění ze strany školy i z hlediska celkového přínosu pro naplňování RVP;

-ulehčit vytvoření modifikovaného projektu, v němž budou změněny, vynechány nebo přidány jednotlivé segmenty.

Obsah přílohy

B 1.Naplnění cílů vzdělávání na středních odborných školách /Zdroj: RVP SOV, 2. Cíle SOV

B 2.Rozvoj klíčových kompetencí /Zdroj: RVP SOV, 3. Kompetence absolventa

B 3.Naplnění cílů vzdělávacích oblastí /Zdroj: RVP SOV, 6. Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

B 4. Realizace průřezových témat /Zdroj: RVP SOV, 8. Průřezová témata

B 1.Naplnění cílů vzdělávání na středních odborných školách

„Záměrem (obecným cílem) středního odborného vzdělávání je připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa.

„Koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století:1. učit se poznávat 2. učit se pracovat a jednat 3. učit se být 4. učit se žít společně

Učit se poznávat

Vzdělávání směřuje k

rozvoji základních myšlenkových operací žáků (analýza, syntéza, indukce, dedukce, generalizace, abstrakce, konkretizace, srovnávání, uspořádání, třídění aj.), jejich paměti a schopnosti koncentrace;

vytvoření takové struktury poznání žáků v jednotlivých oblastech středoškolského odborného vzdělávání, na jejímž základě lépe porozumějí světu, ve kterém žijí, a pochopí nezbytnost udržitelného rozvoje.

Učit se pracovat a jednat

Vzdělávání směřuje k

formování aktivního a tvořivého postoje žáků k problémům a k hledání jejich různých řešení;

adaptabilitě žáků na nové podmínky, k jejich schopnosti tvořivě do těchto podmínek zasahovat, tj. k flexibilitě a kreativitě žáků;

vytváření odpovědného přístupu žáků k plnění povinností a k respektování stanovených pravidel;

tomu, aby žáci uměli správně odhadovat své možnosti a schopnosti, zvažovali a respektovali možnosti a schopnosti jiných lidí;

rozvoji dovedností potřebných k vyjednávání, diskusi, případnému kompromisu, k obhájení svého stanoviska i přijímání stanoviska jiných.

tomu, aby chápali práci a pracovní činnosti jako příležitost k seberealizaci.

Učit se být

Vzdělávání směřuje k

rozvoji tělesných i duševních schopností a dovedností žáků;

prohlubování dovedností potřebných k sebereflexi, sebepoznání a sebehodnocení;

utváření adekvátního sebevědomí a aspirací žáků; utváření a kultivaci svobodného, kritického a nezávislého myšlení žáků, k rozvoji jejich úsudku a rozhodování;

přijímání odpovědnosti žáků za vlastní myšlení, rozhodování, jednání, chování a cítění;

kultivaci emočního prožívání žáků, včetně prožívání a vnímání estetického;

rozvoji kreativity a imaginace žáků;

rozvoji volných vlastností žáků;

rozvoji specifických schopností a nadání žáků.

Učit se žít společně

Vzdělávání směřuje k

tomu, aby žáci respektovali lidský život a jeho trvání jako vysokou hodnotu;

vytváření úcty k živé i neživé přírodě, k ochraně a zlepšování přírodního a ostatního životního prostředí a k chápání globálních problémů světa;

utváření slušného a odpovědného chování žáků v souladu s morálními zásadami a pravidly společenského chování; - tomu, aby žáci cítili potřebu aktivně se zapojit do občanského života a spolupracovat na zachování demokracie a jejím zdokonalování, aby jednali v souladu se strategií udržitelného rozvoje;

rozvoji komunikativních dovedností žáků a dovedností potřebných pro hodnotný partnerský život i pro život v širším (pracovním, rodinném, zájmovém aj.) kolektivu.

B 2. Rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence personální a sociální

Absolventi by měli:

posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích;

stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek;

reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku;

mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí.

pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností;

přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly;

podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých;

přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým.

Kompetence k řešení problémů

Absolventi by měli:

porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit je, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky;

spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

Komunikativní kompetence

Absolventi by měli:

vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentovat

účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje;

vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování.

Občanské kompetence a kulturní povědomí

Absolventi by měli:

jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;

jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie

chápat význam životního prostředí pro člověka a jednat v duchu udržitelného rozvoje;

uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních;

uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu;

podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah.

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Absolventi by měli:

mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti, a tedy i vzdělávání; uvědomovat si význam celoživotního učení a být připraveni přizpůsobovat se měnícím se pracovním podmínkám;

vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle;

rozumět podstatě a principům podnikání, mít představu o právních, ekonomických, administrativních, osobnostních a etických aspektech soukromého podnikání; dokázat vyhledávat a posuzovat podnikatelské příležitosti v souladu s realitou tržního prostředí, se svými předpoklady a dalšími možnostmi.

B 3. Naplnění cílů vzdělávacích oblastí

Společenskovední vzdělávání usiluje o formování a posilování těchto pozitivních citů, postojů, preferencí a hodnot:

jednat odpovědně a přijímat odpovědnost za své rozhodnutí a jednání; žít čestně;

cítit potřebu občanské aktivity, vážit si demokracie a svobody, usilovat o její zachování a zdokonalování; preferovat demokratické hodnoty a přístupy před nedemokratickými, vystupovat zejména proti korupci, kriminalitě, jednat v souladu s humanitou a vlastenectvím, s demokratickými občanskými postoji, respektovat lidská práva, chápat meze lidské svobody a tolerance, jednat odpovědně a solidárně;

kriticky posuzovat skutečnost kolem sebe, přemýšlet o ní, tvořit si vlastní úsudek, nenechat se manipulovat;

uznávat, že lidský život je vysokou hodnotou, a proto je třeba si ho vážit a chránit jej;

na základě vlastní identity ctít identitu jiných lidí, považovat je za stejně hodnotné jako sebe sama – tedy oprostít se ve vztahu k jiným lidem od předsudků a předsudečného jednání, intolerance, rasismu, etnické, náboženské a jiné nesnášenlivosti;

cílevědomě zlepšovat a chránit životní prostředí, jednat v duchu udržitelného rozvoje;

vážít si hodnot lidské práce, jednat hospodárně, neničit hodnoty, ale pečovat o ně, snažit se zanechat po sobě něco pozitivního pro vlastní blízké lidi i širší komunitu;

chtít si klást v životě praktické otázky filozofického a etického charakteru a hledat na ně v diskusi s jinými lidmi i se sebou samým odpovědi.

Estetické vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

uplatňovali ve svém životním stylu estetická kritéria;

cháпали umění jako specifickou výpověď o skutečnosti;

cháпали význam umění pro člověka;

správně formulovali a vyjadřovali své názory;

přistupovali s tolerancí k estetickému cítění, vkusu a zájmu druhých lidí;

podporovali hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a měli k nim vytvořen pozitivní vztah;

uvědomovali si vliv prostředků masové komunikace na utváření kultury.

Vzdělávání pro zdraví směřuje k tomu, aby žáci dovedli:

vážít si zdraví jako jedné z prvořadých hodnot potřebné ke kvalitnímu prožívání života a cílevědomě je chránit; rozpoznat, co ohrožuje tělesné a duševní zdraví;

racionálně jednat v situacích osobního a veřejného ohrožení;

chápat, jak vlivy životního prostředí působí na zdraví člověka;

znát prostředky, jak chránit své zdraví, zvyšovat tělesnou zdatnost a kultivovat svůj pohybový projev; usilovat o dosažení optimálního pohybového rozvoje v rámci svých možností;

kriticky přistupovali k mediálním informacím a komerčním nabídkám produktů vztahujících se k péči o zdraví.

B 4. Realizace průřezových témat

Občan v demokratické společnosti

Žáci jsou vedeni k tomu, aby:

-měli vhodnou míru sebevědomí, sebeodpovědnosti a schopnost morálního úsudku;

-byli připraveni klást si základní existenční otázky a hledat na ně odpovědi a řešení;

-hledali kompromisy mezi osobní svobodou a sociální odpovědností a byli kriticky tolerantní;

-byli schopni odolávat myšlenkové manipulaci;

-dovedli se orientovat v mediálních obsazích, kriticky je hodnotit a optimálně využívat masová --médiá pro své různé potřeby.

-dovedli jednat s lidmi, diskutovat o citlivých nebo kontroverzních otázkách, hledat kompromisní řešení;

byli ochotni se angažovat nejen pro vlastní prospěch, ale i pro veřejné zájmy a ve prospěch jiných lidí, zejména sociálně potřebných, doma i v jiných zemích;

-vážili si materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí a snažili se je chránit a zachovat pro budoucí generace.

Těžiště realizace průřezového tématu Občan v demokratické společnosti se předpokládá:

-v důsledně a promyšleně prováděné etické výchově, vedoucí k občanským ctnostem (humanita, láska k lidem, soucítění, přátelství, pomoc, odpovědnost, spolupráce, aktivita pro dobré věci...)

Občanské ctnosti úzce souvisejí s tím, jaký je člověk ve svém soukromí – v neveřejné oblasti svého prožívání a jednání. Ke skutečnému lidství a dobré morálce, projevující se v prosociálním chování, by měly vést všechny vyučovací předměty – všechny složky školního kurikula, a to především použitím prožitkové výukové strategie, která obsahuje přijetí žáka učitelem i skupinou žáků, pozitivní motivaci, prožitek žákova úspěchu. Cílem je kladný přístup žáka k sobě samému a z toho pramenící kladný přístup žáka k životu, k ostatním lidem, k živé i neživé přírodě, ke kulturním a jiným hodnotám, které lidé vytvářejí.

-ve vytvoření demokratického klimatu školy (např. dobré přátelské vztahy mezi učiteli a žáky a mezi žáky navzájem);

-v cílevědomém úsilí o dobré znalosti a dovednosti žáků, které jsou nezbytně potřebné pro informované a odpovědné občanské a jiné rozhodování a jednání; tyto vědomosti a dovednosti budou žáci nejvíce získávat ve vyučovacích předmětech zaměřených na výchovu k občanství a společenskovední vzdělávání, tedy např. v občanské nauce, v základech společenských věd nebo v dějepisu;

-v promyšleném a funkčním používání strategií výuky, např. používání aktivizujících metod a forem práce ve výuce, jako je problémové a projektové učení, kooperativní učení, různé diskusní a simulační metody, metody směřující k rozvoji prosociálního chování, k rozvoji funkční gramotnosti žáků (tj. schopnost číst textový materiál s porozuměním, interpretovat jej, hodnotit a používat pro různé účely).

Realizace průřezového tématu Člověk a životní prostředí vede žáky k tomu, aby:

pochopili souvislosti mezi různými jevy v prostředí a lidskými aktivitami, mezi lokálními, regionálními a globálními environmentálními problémy;

cháпали postavení člověka v přírodě a vlivy prostředí na jeho zdraví a život;

respektovali principy udržitelného rozvoje.

pochopili vlastní odpovědnost za své jednání a snažili se aktivně podílet na řešení environmentálních problémů;

osvojili si základní principy šetrného a odpovědného přístupu k životnímu prostředí v osobním a profesním jednání;

dokázali esteticky a citově vnímat své okolí a přírodní prostředí;

osvojili si zásady zdravého životního stylu a vědomí odpovědnosti za své zdraví.

Realizace průřezového tématu Člověk a svět práce

Přínos tématu spočívá především v rozvoji těchto kompetencí

identifikace a formulování vlastních priorit a cílů;

aktivní a tvořivý přístup při vytváření profesní kariéry;

přijetí osobní odpovědnosti při rozhodování

komunikační dovednosti a sebe prezentace.